

MAJ

Kalendarium maj 1984

1

- Demonstracje „Solidarności” w wielu miastach: w Bydgoszczy, Częstochowie, Elblągu, Gdańsku, Gdyni, Nowej Hucie, Radomiu, Sochaczewie, Warszawie i Wrocławiu. Zatrzymanych zostaje ogółem 686 osób, najwięcej w Warszawie – 166 osób. Aresztem i grzywną ukarano 325 demonstrantów.

3

- Manifestacje w Gdańsku, Rzeszowie, Warszawie i innych miastach.
- Warszawa – w uroczystej mszy św. w katedrze św. Jana, poprzedzonej występami znanych aktorów, bierze udział kilka tysięcy osób. Kościół i ul. Świętojańska są szczelnie wypełnione. Po mszy tłum ludzi skandując solidarnościowe hasła i powiewający flagami „Solidarności” próbuje uformować pochód. ZOMO pacyfikuje demonstrację.

5

- Z narady KW PZPR:

[...] Wybory to ważny etap walki o przywrócenie porządku w PRL. Obecna ordynacja wyborcza stanowi optymalną ordynację wyborczą, na jaką nas stać wobec przeciwników. Partia nasza nie zgadza się na żadną dwuwładzę. Nasz udział w wyborach będzie stanowił poparcie dla osiągnięć 40-lecia PRL. [...]

- W Centralnym Areszcie Śledczym przy ul. Rakowieckiej w Warszawie dyr. gen. ONZ Emilio de Olivarez nakłania działaczy b. KSS „KOR” i KK „Solidarności” do wyjazdu z Polski.

- „Tygodnik Mazowsze” o solidarnościowej emigracji:

[...] sukces polskiego podziemia byłby nie do pomyślenia bez pomocy z zewnątrz, bez dostaw maszyn i materiałów drukarskich. [...] Zadaniem o fundamentalnym znaczeniu jest podtrzymanie i ożywienie intelektualnych związków z zachodnią cywilizacją. [...] Bez szerokiego strumienia z Zachodu prasie niezależnej grozi zaściankowość i obracanie się w kręgu czysto polskich, lokalnych problemów, redukcja do funkcji krzywego zwierciadła panującego absurdalnego systemu. [...]

- Banki zachodnie przychodzą z pomocą rządowi PRL, rozkładając należne spłaty kapitałowe (1,7 mld dol.) na okres 10 lat. Przyznają także pożyczkę w wysokości 700 mln dolarów, z tego 370 na spłatę długu, a pozostałe 330 jako zwykły 5-letni kredyt handlowy na rozwój eksportu.
- 7 członków Komisji Krajowej „Solidarności” i 4 byłego KSS „KOR” więzionych w Areszcie Śledczym przy ul. Rakowieckiej w Warszawie odrzuca wynegocjowaną przez Kościół i ONZ propozycję władzy: wolność w zamian za rezygnację na 2,5 roku z działalności politycznej, zamienionej potem na wyjazd z kraju na pół roku.

- Oczekujący na proces 7 członków KK „Solidarności” i 4 członków b. KSS „KOR”, odrzucają propozycję władz wyjazdu za granicę lub zaprzestania działalności politycznej za uwolnienie. Z Listu do prymasa Józefa Glempa:

[...] Zapoznaliśmy się z treścią propozycji wynegocjonowanych między przedstawicielami Kościoła a przedstawicielami władz państwowych. Pragniemy wyrazić Waszej Eminencji, Księdzu Arcybiskupowi Bronisławowi Dąbrowskiemu i całemu Episkopatowi Polski głęboką wdzięczność i najwyższe uznanie dla inicjatyw Kościoła, zmierzających do zwolnienia wszystkich więźniów politycznych oraz rozwiązywania zgodnie z oczekiwaniami społecznymi i interesem narodowym nabrzmiałych problemów kraju. [...] Byliśmy gotowi w imię wartości nadrzędnych wyrzec się na czas określony korzystania z przysługujących nam praw obywatelskich, a także osobistych roszczeń prawnych związanych z trwającym od lat przetrzymywaniem nas w więzieniu pod fałszywymi zarzutami. Nie mogliśmy jednak pogodzić się z myślą, że mogłoby to oznaczać uwolnienie nas przed rzeszą mniej znanych kolegów więzionych za działalność polityczną. [...] Uważamy za naturalną zmianę naszej decyzji, gdyby pojawiły się przesłanki wskazujące na możliwość wyjścia z kryzysu społecznego w naszym

kraju [...].

- Podpisali: Andrzej Gwiazda, Seweryn Jaworski, Marian Jurczyk, Jacek Kuroń, Adam Michnik, Karol Modzelewski, Grzegorz Palka, Zbigniew Romaszewski, Andrzej Rozpłochowski, Jan Rulewski, Henryk Wujec.

12-13

- Piotr Bednarz, przebywający w izolatce więzienia w Barczewie, dokonuje próby samobójczej.

13

- Powstaje tajna Regionalna Komisja Wykonawcza NSZZ „Solidarność” Regionu Ziemia Łódzka. W jej skład wchodzi m.in.: Jerzy Dłużniewski, Andrzej Juszcak, Ryszard Kostrzewa, Paweł Lipski, Aleksander Staniak, Janusz Tomaszewski.

15

- TKK NSZZ „Solidarność” wobec zbliżających się wyborów do rad narodowych wydaje odezwę:

Rodacy! Nadchodzi czas próby dla każdego z nas. 17 VI musimy dokonać wyboru między prawdą a fałszem, pomiędzy wolnością a zniewoleniem, pomiędzy godnością a poniżeniem. „Wybory” organizuje ta sama władza, która przez 40 lat swoich rządów prowadziła do upadku społecznego i politycznego Polski, zniszczyła suwerenny byt Narodu. [...] Władza ta doprowadziła do zmarnowania pracy wielu Polaków, do katastrofalnego w skutkach zniszczenia majątku narodowego i dóbr kultury, dewastacji środowiska naturalnego i zagrożenia biologicznych podstaw życia narodu. Społeczeństwu odmawia natomiast prawa do decydowania w sprawach własnego kraju, odbiera nadzieję na poprawę swojego losu. Ta właśnie władza organizuje „wybory”, w których nikogo się nie wybiera, a ich jedynym celem jest złamanie i upokorzenie nas. Na takie „wybory” możemy odpowiedzieć tylko bojkotem! Nie idąc do urn wyborczych, opowiemy się za prawdą, wolnością i demokracją, za ratowaniem polskiej gospodarki [...]

17 VI minie rok od pielgrzymki Jana Pawła II do Ojczyzny, pielgrzymki, w której tłumnie uczestniczyły miliony Polaków, zjednoczeni pragnieniem życia w prawdzie. Powiedział On do nas „Nie lękajcie się”. Zapamiętajmy te słowa. Jesteśmy u siebie we własnym kraju i od nas zależy przyszłość Polski, przyszłość nasza i naszych dzieci. [...]

- Ukrywający się pod pseudonimem „Witold” przedstawiciel RKS Dolny Śląsk w TKK -

18

- Uroczystą mszę św. w rocznicę śmierci Grzegorza Przemyska w kościele św. Stanisława Kostki w Warszawie koncelebrują bp Władysław Miziołek, ks. Bronisław Dembowski i ks. Jerzy Popiełuszko.

23

- Sąd Wojskowy w Warszawie w procesie zaocznym skazuje na karę śmierci płk. Ryszarda Kuklińskiego za przekazanie na Zachód ponad 40 tys. stron najbardziej tajnych dokumentów na temat Polski, ZSRS i Układu Warszawskiego. Dokumenty te dotyczyły między innymi tajnych planów ZSRS użycia broni nuklearnej, danych technicznych najnowszych sowieckich broni, m.in. czołgu T-72 i rakiet Strzała-2, rozmieszczenia sowieckich jednostek przeciwlotniczych na terenach Polski i NRD, metod stosowanych przez Armię Sowiecką w celu uniknięcia namierzenia jej obiektów przez satelity szpiegowskie, planów wprowadzenia stanu wojennego w Polsce i wielu innych.

24

- Sąd Wojewódzki we Wrocławiu pod przewodnictwem sędziego Bogdana Bartona skazuje Józefa Pinióra na 4 lata więzienia za to, że [...] w okresie od 13 grudnia 1981 do 23 kwietnia 1983 we Wrocławiu i innych miejscowościach w warunkach przestępstwa ciągłego wspólnie i w porozumieniu z innymi osobami jako członek, a następnie przewodniczący tak zwanego RKS kontynuując działalność w zdelegalizowanym NSZZ „S” organizował i kierował strajkami i akcjami protestacyjnymi w PFW PAFAWAG, Zakładach Dolmel i Archimedes oraz innych przedsiębiorstwach i instytucjach na terenie Dolnego Śląska, inspirował i organizował uliczne akcje protestacyjne i manifestacje, kierował działalnością konspiracyjnych struktur rozwiązane Związku, nawoływał do tworzenia i rozwijania zakonspirowanych struktur emitowania nielegalnych audycji radiowych, ponadto wchodząc w skład tzw. Tymczasowej Komisji Koordynacyjnej byłego NSZZ „S” kierował działalnością konspiracyjną i utrzymywał kontakty z przedstawicielami działającej za granicą opozycji politycznej.[...] Oskarżała prokurator Barbara Radzicka-Górecka. obrońcy: Aranka Kiszona i Henryk Rossa.
- Wypowiedź Zbigniewa Bujaka na temat bojkotu wyborów („Tygodnik Mazowsze”):

[...]Toczy się walka o to, czy będziemy społeczeństwem obywatelskim. [...]Bojkot będzie

ważnym krokiem w kierunku reaktywowania „S” [...] Uzyskanie informacji o frekwencji wyborczej jest wielkim zadaniem organizacyjnym Związku, największym chyba po 13 XII 1981 r. [...] Każdy, kto czuje się człowiekiem „S”, ma obowiązek zbojkotować wybory. [...] Słowo „bojkot” musi towarzyszyć wszystkim oficjalnym plakatom wyborczym, musi być wszędzie obecne. [...]

- Według oficjalnego sondażu 50% pójdzie do wyborów, pozostali to zwolennicy bojkotu i niezdecydowani. Następny sondaż wykazuje, że 40% pójdzie do wyborów, 20% to bojkotujący, a pozostałe 40% - niezdecydowani.
- „Tygodnik Mazowsze” podaje, że Centralna Komisja Współdziałania (PZPR, ZSL i SD) ustaliła zmianę rozkładu głosów w wyborach: udział PZPR w radach narodowych ma spaść z 47,6% do 45,3%, ZSL z 16,8% na 15,7%, SD z 6,6% do 6,2%, a bezpartyjnych wzrosnąć z 29 do 32,5%.
- W wyniku czystki w Polskiej Akademii Nauk zostają skreśleni z proponowanych nowych składów rad naukowych wybitni naukowcy; m.in. z Rady Naukowej Instytutu Historii PAN usunięto prof. P. Wójcika, prof. Tadeusza Łepkowskiego, doc. Bronisława Geremka, doc. Stefana Amsterdamskiego i prof. T. Kowalika.

28

- List 41 członków Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” do Adama Zielińskiego przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej:

[...] Niżej podpisani, którzy we wrześniu 1981 r. na I Krajowym Zjeździe zostali wybrani do władz krajowych NSZZ „S”, pragną na Pana ręce oświadczyć, iż nie wezmą udziału w akcie głosowania na kandydatów do rad narodowych, odbywającym się w dniu 17 VI 84 r. Ordynacja wyborcza, uchwalona mimo powszechnej krytyki, nie zapewniła ani demokratycznego trybu wyłaniania i ustalania kandydatów na radnych, ani możliwości rzeczywistego dokonywania wyboru spośród kandydujących, choćby przez równorzędne w porządku alfabetycznym umieszczanie ich nazwisk na liście wyborczej. Jest to ordynacja nieodbiegająca od dotychczasowych praktyk, mimo licznych zapowiedzi zerwania z nimi. Równocześnie ocena moralna i społeczna sytuacji w kraju wskazuje, że wybory te nie są krokiem naprzód w kierunku dialogu władz ze społeczeństwem i wyjścia wspólnymi siłami z niszczącego nasz kraj kryzysu społecznego i gospodarczego. Sankcjonują one stan rzeczy, który charakteryzuje się wprowadzeniem i wykorzystaniem represyjnego prawodawstwa, brutalnością milicji i więzieniem ludzi za przekonania, odejściem od zasad pluralizmu związków zawodowych i organizacji społecznych.

Przekazując na ręce Pana decyzje nieuczestnictwa w akcie głosowania, którą każdy z nas podjął osobiście, czynimy to w przekonaniu, że obowiązkiem organu, któremu Pan

przewodniczy, jest więc także przeciwstawianie się próbom nacisku zmierzającym do wywołania wrażenia, że obywatele korzystający z przysługującego im prawa do niebrania udziału w akcie głosowania mogą spotkać się z represjami.

- Podpisali: Zbigniew Bełz (Gorzów Wlkp.), Edward Borowski (Gorzów Wlkp.), Tadeusz Chmielewski (Elbląg), Andrzej Dudek (Region Świętokrzyski), Lech Dymarski (Poznań), Edward Dzimidowicz (Koszalin), Jerzy Hilbrycht (Bielsko-Biała), Maciej Jankowski (Warszawa), Jerzy Jastrzębowski (Warszawa), Józef Jungiewicz (Region Małopolska), Stefan Jurczak (Region Małopolska), Tadeusz Kensy (Rzeszów), Stanisław Kocjan (Szczecin), Antoni Kopaczewski (Rzeszów), Stefan Korejko (Słupsk), Stanisław Krupa (Stalowa Wola), Andrzej Kuśniar (Rzeszów), (Jelenia Góra), Jacek Marchewczyk (Kraków), Michał Mąsior (Region Śląsko-Dąbrowski), Jacek Merkel (Gdańsk), (Koszalin), Bogusław Mikus (Chełm), Henryk Napieralski (Bydgoszcz), Włodzimierz Nowara (Region Śląsko-Dąbrowski), Janusz Onyszkiewicz (Warszawa), Andrzej Piesiak (Jelenia Góra), Antoni Pietkiewicz (Kalisz), Michał Powrośny (Olsztyn), Grażyna Przybylska-Wendt (Płock), Janusz Rejdych (Region Śląsko-Dąbrowski), Jan Seń (Wrocław), Waclaw Sikora (Region Małopolska), Antoni Stawikowski (Toruń), Bogusław Szybalski (Elbląg), Antoni Tokarczuk (Bydgoszcz), Lech Wałęsa (Gdańsk), Jan Waszkiewicz (Wrocław), Stanisław Wądołowski (Szczecin), Jan Winnik (Wrocław), Andrzej Zarach (Wrocław).

31

- W Warszawie rozpoczyna się proces 6 osób oskarżonych o spowodowanie śmierci Grzegorza Przemyka - 2 sanitariuszy, 2 funkcjonariuszy MO i 2 lekarzy. Proces był starannie przygotowany: do tuszowania sprawy zaangażowano funkcjonariuszy Biura Śledczego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych (jego dyrektorem był wówczas Hipolit Starszak). Wersję wydarzeń obciążającą winą sanitariuszy, którzy wieźli G. Przemyka z komisariatu do szpitala, potwierdzono w zakończonym właśnie procesie w wyniku nacisków gen. Czesława Kiszczaka (notatka służbowa: Ma być tylko jedna wersja śledztwa - sanitariusze). Sanitariuszy - po wymuszeniu nieprawdziwych zeznań - skazano na 2,5 i 2 lata więzienia, milicjantów - Ireneusza Kościuka i Arkadiusza Denkiewicza - uniewinniono, skazano także lekarkę Barbarę Makowską-Witkowską, która przesiedziała w więzieniu 13 miesięcy, postępowanie wobec drugiego lekarza umorzono na mocy amnestii z 22 VII 1983. Najbardziej zaufany człowiek H. Starszaka i jego następcy, płk Zbigniew Pudysz, dostał później nagrodę szefa MSW.
- Minister szkolnictwa wyższego Benon Miśkiewicz wyraża sprzeciw wobec - demokratycznie przeprowadzonego - wyboru na rektorów: Uniwersytetu w Poznaniu - prof. Jerzy Fedorowskiego, we Wrocławiu - prof. Andrzeja Wiktora i w Warszawie - prof. Klemensa Szaniawskiego.

- Z homilii ks. Jerzego Popiełuszki wygłoszonej na Mszy św. za Ojczyznę: [...] Życ w prawdzie to być w zgodzie z własnym sumieniem. [Prawda](#) zawsze ludzi jednoczy i zespala. [...] Nie służy poznaniu prawdy oczernianie i ukazywanie w negatywnym świetle wszystkiego, czego dokonała „S” [...] Nie służy prawdzie przemoc i demonstracja siły [...].